

EKSKLUZIVNO **JERKO ZOVAK**: KAKO JE PALA BOSANSKA POSAVINA

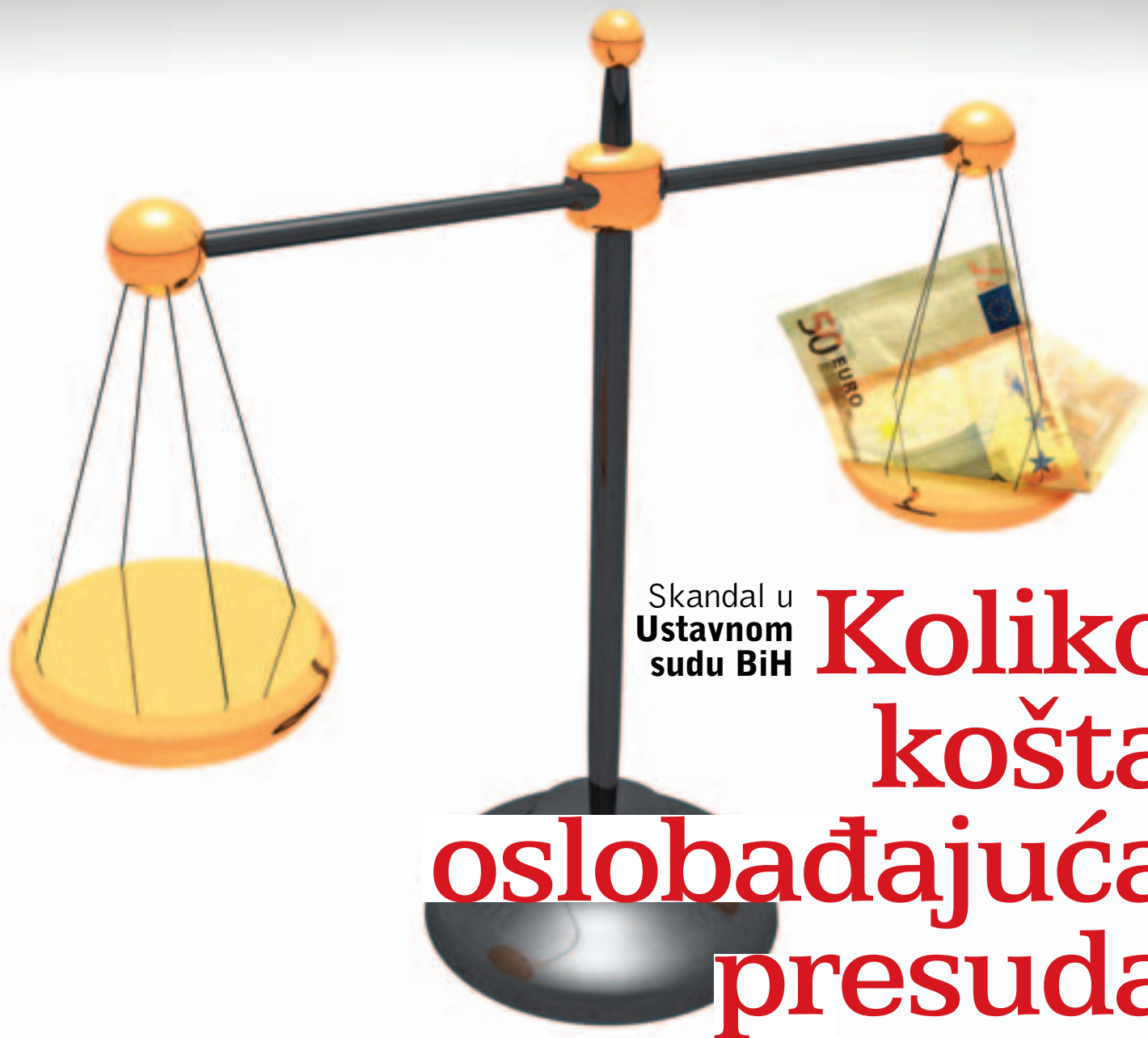
SLOBODNA

BOSNA

NEZAVISNA INFORMATIVNA REVIJA

GODINA XVI | BROJ 686 | SARAJEVO 7.1.2010. | CIJENA 3 KM

Skandal u
Ustavnom
sudu BiH

Koliko košta oslobađajuća presuda

Sudija **Krstan Simić** otvorio karte

Pljačka Energopetrola, proces koji traje

Pogubna uloga fatalne dame Kaseme Ćatović

www.slobodna-bosna.ba

ISSN 0354-1436 PRINTED IN BOSNIA-HERZEGOVINA

JERKO ZOVAK, istaknuti dragovoljac posavskih obrambenih snaga s početka agresije na BiH, u knjizi "Rat u Bosanskoj Posavini", koju je nedavno objavio, dokumentirano svjedoči o tragičnim događajima iz Bosanske Posavine koji su bitno prekomponovali etno-političku sliku Bosne i Hercegovine

SVJEDOČENJE RAZOČARANOG BRANITELJA POSAVINE

Razgovarala: SUZANA MIJATOVIĆ

Foto: MARIO ILIČIĆ

Jerko Zovak, dragovoljac Domovinskog rata, nekadašnji zapovjednik satnije u 108. Slavonsko-brodskoj brigadi Hrvatske vojske i neposredni sudionik šestomjesečnih borbi za obranu Bosanske Posavine, promovirao je 15. decembra svoju knjigu "Rat u Bosanskoj Posavini 1992. godine". Na više od 700 stranica, Zovak je objavio brojne autentične dokumente, razgovarao s desecima neposrednih svjedoka ratnih zbivanja na svim stranama, dokazujući jasno i nedvosmisleno da Bosanska Posavina nije pala zbog kukavičluk ratnika, nego zbog katastrofalne, izdajničke politike tadašnjeg hrvatskog državnog vrha, na čelu s bivšim predsjednikom **Franjom Tuđmanom** i ministrom obrane **Gojkom Šuškom**, i njihovih trabanata u Hercegovini. Predstavljanje knjige Jerke Zovka, danas umirovljenika koji je u Slavanskom Brodu poznat kao uspješan privatni poduzetnik i aktivan socijaldemokrata, bila je apsolutno najposjećenija promocija neke knjige u tom slavanskom gradu,

**RAT
U BOSANSKOJ
POSAVINI 1992.**

SVJEDOK IZDAJE

Jerko Zovak promovirao je prije petnaestak dana knjigu *Rat u Bosanskoj Posavini 1992. godine* u kojoj dokazuje da za pad Bosanske Posavine nije bila kriva vojska nego politika

jer je Kazališno-koncertna dvorana bila premala da primi sve goste. Budući da je knjiga "Rat u Bosanskoj Posavini 1992. godine" već izazvala veliku pažnju u Hrvatskoj, autor se nada kako će uskoro naći izdavača i knjigu promovirati i u BiH.

■ **Koliko je trajao Vaš rad na pripremi i pisanju knjige koju su mnogi već ocijenili najautentičnijim i najobjektivnijim prikazom stanja u Bosanskoj Posavini?**

Intenzivno sam radio dvije godine, a sedamnaest godina na sebi nosim pečat krivnje za pad Bosanske Posavine. Podsjetit ću Vas da je službena hrvatska politika nas u Slavonskom Brodu optužila da smo krivi za taj zločin. Međutim, nakon učestalih napisa u medijima, rekonstruiranja zbivanja u Bosanskoj Posavini od strane raznih aktera, u kojima su uglavnom iznošene neistine, odlučio sam napisati knjigu. Radio sam intenzivno, gotovo svakodnevno. Puno mi je pomogla web-stranica generala **Slobodana Praljka** na kojoj sam našao mnoštvo podataka. No, da srpski oficiri nisu pristali na komunikaciju sa mnom, ratna zbivanja u Posavini ne bih uspio točno rekonstruirati, zbog čega pogotovo zahvaljujem generalu **Novici Simiću** (ratnom zapovjedniku Krajiškog korpusa VRS., op.a.) i njegovim suradnicima.

HERCEGOVINA ZA POSAVINU
Gojko Šušak, strateg preseljenja naroda u BiH

■ **Jedan ste od rijetkih autora koji je, pišući o ratnim zbivanjima, konzultirao sve "zaraćene strane". Kako se odvijala Vaša komunikacija sa časnicima Vojske Republike Srpske?**

Bio sam tri puta u Banjoj Luci, sreo se s generalima **Novicom Simićem** i **Slavkom Lisicom** (zapovjednikom operacije "Koridor", op.a.) i pukovnikom **Mikom Škorićem**, ▶▶

**Našu hrabru borbu prekinuo je izdajnički dogovor Tuđmana i Miloševića
Svi se sad izvinjavaju Posavljacima; kakve nam koristi od toga?!**

IGRALE SE DELINE
Franjo Tuđman i Slobodan Milošević dogovorili su "meki rat" između Hrvatske i Srbije sa konačnim ciljem podjele BiH

▶ koji je zapovijedao osvajanjem Bosanskog Broda. Sastanci su trajali po sedam sati. Razgovarao sam, također, i sa **Simom Zarićem** u Bosanskom Šamcu, kao i sa brojnim zapovjednicima HV-a, HVO-a, HOS-a....

■ **Vaša osnovna teza je da za vojni pad Bosanske Posavine u jesen 1992. nije bila kriva vojska, nego politika, a prvenstveno, tadašnjeg predsjednika Republike Hrvatske Franje Tuđmana.**

Franjo Tuđman je, po mom mišljenju, bio homo-duplex. S jedne je strane imao kompleks niže vrijednosti u odnosu na Srbiju, JNA i **Slobodana Miloševića**, a s druge je strane bio prepotentno agresivan u odnosu na BiH tijekom pokušaja realizacije svojih arhaičnih velikohrvatskih ambicija. U svojoj rascijepljenosti na strah od velikosrpskih i ambiciju osobnih velikodržanih pretenzija, Tuđman je posegnuo za lukavim rješenjem. Predlagao je podjelu BiH na način, citiram iz *Newsweeka*, da se Srbima naseljena područja pripoje Srbiji, a područja naseljena Hrvatima - Hrvatskoj.

OBRANA I POSLJEDNJI DANI: Zadnjih osam dana u Bosanskom Brodu lokalna brigada HVO-a je ostala prepolovljena, 60 posto ljudi je bilo izvan stroja

Pri tome je planirao osigurati stvaranje male muslimanske ili islamske države u srednjoj Bosni. Dakako da bi u tom aranžmanu hrvatski Srbi morali ili prihvatiti državu Hrvatsku, ili iseliti se u BiH, odnosno, na Kosovo. Nesporno je kako je između Franje Tuđmana i Slobodana Miloševića o tome postignut i načelan sporazum 26. ožujka 1991. u Karadževiću, i 15. travnja '91. u Tikvešu. Budući da je koncem 1991. Badinterova komisija odlučila kako bivše jugoslavenske federalne granice postaju državne, a međunarodna zajednica priznala BiH kao neovisnu državu, dvojica su pretendenta na teritorij BiH raterirali na plan "B", na konfederalnu BiH. Cilj je ostao isti, samo su promijenili sredstva. Podjela teritorija se trebala desiti naknadnom primjenom prava konfederalne jedinice - entiteta na samoopredjeljenje do otcjepljenja. U ozračju takvog srpsko-hrvatskog teritorijalnog razgraničenja odvijali su se, najprije, svi hrvatsko-srpsko-muslimanski pregovori, a potom i borba za tri nacionalne jedinice, za životni prostor. Bosanska Posavina je bila važna kockica

NEMOĆNI ZAPOVJEDNIK

General Petar Stipetić uzaludno molio Šuška i Čermaka za vojnu pomoć Posavini

■ **General Petar Stipetić, nekadašnji zapovjednik slavonskog ratišta, ispričao se na promociji Vaše knjige vojnicima 108. brigade HV-a i 101. brigade HVO-a zbog nepravednih optužbi za vojni poraz, i pohvalio Vas na hrabrom iznošenju činjenica. Koliko Vam znači to priznanje?**

Stipetić je to napisao u svom osvrtu na knjigu, iako je, kada sam mu odnio rukopis, znao da sam knjigu počeo pisati zbog njega, da ga demantiram. On je, naime, u svom

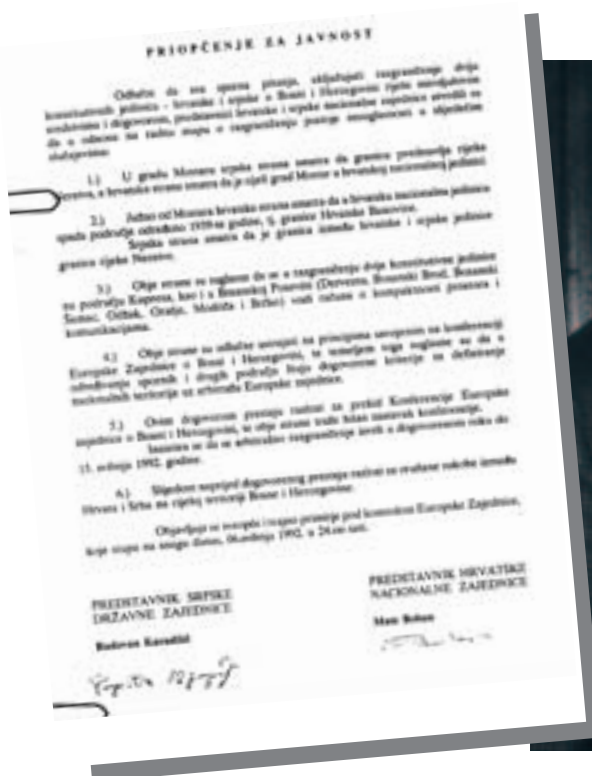
službenom izvješću koje je poslao Franji Tuđmanu u jesen 1992. naveo da je osnovni uzrok gubitka Bosanskog Broda i cijelog mostobrana samovolja zapovjedništva 108. i 3A brigade HV-a, i 101. brigade HVO-a, koje nisu postupile po zapovjedima nadređenih zapovjednika. Međutim, nakon što je Stipetić pročitao knjigu, pozvao me je i rekao mi da sam u pravu. U knjizi Petra Stipetića apostrofiram kao nemoćnog zapovjednika, jer je on formalno-pravno zapovijedao, a de facto molio. ■

ISPRIKA BRANITELJIMA POSAVINE

General Petar Stipetić javno je priznao da je bio izmanipuliran od strane vrhovništva iz Zagreba

GDJE SE BORIO PRALJAK
U Posavini je bio zadužen za moral i propagandu

BEZ OTVORENIH PITANJA

Radovan Karadžić i Mate Boban potpisali su ugovor o partnerstvu

GENERAL POSLIJE BITKE**“Proslavljeni ratnik” Prkačin je u Bosanskoj Posavini, sve skupa, ratovao sedam dana**

■ Kakva je bila uloga HOS-a pod zapovijedanjem Ante Prkačina u obrani Bosanske Posavine?

Ante Prkačin se u Bosanskom Brodu prvi put pojavio 3. ožujka 1992., na dan kada su srpske snage htjele zauzeti most na Savi, zgradu Policijske stanice i preuzeti kontrolu nad cijelim gradom. Srpska operacija je krenula u 15,15 sati, ali su ih zaustavili hrvatski i bošnjački policajci iz Bosanskog Broda, dok su specijalci MUP-a RBiH pet minuta kasnije napustili most i otišli u hotel *Ada*. Bilo je tu i nekoliko dragovoljaca, borba je trajala do večernih sati, potencijalno napredovanje srpskih snaga prema mostu i Policijskoj stanici je zaustavljeno. Uvečer, u 23,15 sati, kada je operacija završena, dolazi Prkačin sa svojih 13 vojnika. Otišao je ujutro, jer je navečer dogovoren prekid paljbe, i u vojničkom smislu nije uradio ništa. Prkačin je ponovno u Posavinu došao 9. rujna '92., s šest autobusa HOS-ovaca iz Imotskog i Čapljine. Ostali su, međutim, samo par

dana, nakon što je poginulo nekoliko njihovih vojnika. ■

ULOGA VIRTUALNOG HOS-ovog GENERALA
Prkačin se trudio kada je već sve bilo gotovo

tog političko-ratnog mozaika, jer je osiguravala teritorijalni i komunikacijski kontinuitet Republici Srpskoj. Bez Bosanske Posavine ne bi bilo Republike Srpske, bez RS-a ne bi bilo etničke podjele. Jeste obrambena vojska izgubila rat u Bosanskoj Posavini, ali tome nisu krivi vojnici, nego politika koja ih je dovela u neravnopravan i nezavidan položaj.

IZGUBILI SMQ DVIJE TISUĆE LJUDI ZBOG IZDAJNIČKE POLITIKE ZAGREBA

■ Kada je dogovorena konačna predaja Bosanske Posavine?

Nije dogovorena predaja Bosanske Posavine, ona nije prodana u cijelosti. Franjo Tuđman je aminovao **Mati Bobanu** platformu da u Grazu, 6. svibnja 1992., dogovori da se Srbima prepusti koridor kroz Bosansku Posavinu, negdje južno od Bosanskog Šamca, Orašja, Odžaka i Bosanskog Broda, pa koliko se dobije od teritorija koje je kontrolirala Armija BiH. Nije Tuđman htio prepustiti Srbima te četiri općine, ali, budući da je bio takav kakav jeste, on nije rekao ljudima što je dogovoreno u Grazu. Odlučio je pustiti da se u Bosanskoj Posavini, na Koridoru, desi spontano ono što je u Grazu osmišljeno. Hrvatsku vojsku koja je pomagala HVO-u je povukao direktivom ministra obrane **Gojka Šuška** i čuvanje cijelog prostora Modriče, Gradačca, Brčkog, Dervente prepustio isključivo HVO-u. Istodobno su postrojbe HV-a iz Slavenskog Broda 8. svibnja '92. započele kontranapad južno od rijeke Save, kako bi potisnuli srpske snage ►►

▶ da više ne granatiraju Slavonski Brod. To je bilo suprotno dogovoru iz Graza, i zbog toga je Tuđman bio ljut na nas u Slavanskom Brodu, ali nije mogao priznati da je s neprijateljem potpisao sporazum. Eto, zašto smo mi u Posavini bez razloga ratovali šest mjeseci, i zbog čega je izginulo gotovo dvije tisuće ljudi!!!

■ U svojoj ste knjizi akcentirali dva događaja - naredbu bivšeg hrvatskog ministra obrane Gojka Šuška kojom se postrojbama HV-a zabranjuje prelazak granice i ulazak u Bosansku Posavinu, i akciju Udruge majki *Bedem ljubavi* u Virovitiči kojom je, također, spriječen prolazak vojnika. Mislite li da je i taj prosvjedni skup bio spontan, ili je dirigitiran iz istog centra?

Dok Hrvatska vojska nije smjela ići organizirano na sjever, na jug je išla. Pored toga, tada je 700 pripadnika Virovitičke brigade HV-a bilo u predgrađu Slavanskog Broda, ali nisu htjeli preći preko Save, da se spasi Koridor. Dakle, nije ih zaustavio *Bedem ljubavi*. I tadašnji zapovjednik Virovitičke brigade **Đuro Dečak** nije dolazio u Slavonski Brod. Od ljeta '92. se pričalo kako je politika sve dogovorila, svi su govorili - mi smo izdani. Nakon toga je Novica Simić južno od Modriče probio Koridor, jer tamo više nije bilo kvalitetnih snaga. Od tog dana počinje rasulo na frontu, Hrvati i Muslimani se povlače. Morate znati i da hrvatska politika nije nikada javno artikulirala političke i vojne ciljeve u BiH, i Posavljaci u proljeće 1992. nisu uopće znali za što se bore, naročito nakon što su izgubili domove.

■ Kakva je, iz Vaše pozicije, bila situacija na ratištu?

Na području Bosanske Posavine je ratovalo puno različitih dijelova više jedinica HV-a, ali su u gotovo punom sastavu bile prisutne jedno vrijeme 106. Osječka brigada, a primarno 108. Slavansko-brodsko brigada. Prije odlaska u Posavinu, ti vojnici su već bili prekaljeni, prethodnih šest mjeseci su bili na bojištu. Ja sam osobno prelazio rijeku Savu s ciljem da potisnemo Srbe, da ne tuku po mom gradu, po bolnici, školama, i nisam imao nikakve ideologije. Međutim, kako se situacija na bojištu komplicirala, ljudi su shvaćali da je vrug odnio šalu, a kako je Šušak već bio donio odluku da se u Bosnu ide samo dragovoljno, sve je manje vojnika išlo. Zadnjih osam dana u Bosanskom Brodu lokalna brigada HVO-a je ostala prepolovljena, 60 posto ljudi je bilo izvan stroja. 108. brigada HV-a je imala točno 1438 boraca, i nikada tijekom rata niti jedna hrvatska brigada nije imala toliko boraca na bojištu. Ostale postrojbe HV-a su brojile 540 vojnika, dok je HVO imao 520 boraca. S druge je strane general

POGUBNI UTJEGAJ
Iza "mudre politike" Zagreba ostale su tisuće spaljenih kuća posavskih Hrvata

ZAŠTO JE PALA POSAVINA: Jeste obrambena vojska izgubila rat u Bosanskoj Posavini, ali tome nisu krivi vojnici, nego politika koja ih je dovela u neravnompravan i nezavidan položaj

JNA Slavko Lisica koncentrirao 19.960 srpskih vojnika!

SRPSKI OFICIRI SU MI REKLI DA JE POSAVINA PRIJE RATA DODIJELJENA SRBIMA

■ Zna li kakav je bio stav hrvatskog političkog vodstva u Posavini?

Vjerujem da Vam je poznato prvo izvješće Komisije vijeća narodne obrane koja je potkraj oktobra 1992., pod vodstvom generala Ivana Čermaka, vodila istragu o padu Bosanske Posavine. U tom su dokumentu, kao krivci za poraz, između ostalih, označeni i predsjednik HDZ-a u Derventi **Iko Stanić** i **Ivan Brizić**, oficir 101. brigade HVO-a.

Objavio sam kompletan dokument u knjizi, s tim da je ta Komisija bila formirana samo zato da se ništa ne sazna. Ništa se HVO u Posavini, kao uostalom ni u Hercegovini, nije pitao. Iko Stanić se, istina, borio da ostane jedan od glavnih subjekata na prostoru Posavine, ali mu drugi to nisu dozvolili. Inače, Stanić je bio linija Gojka Šuška, dok je predsjednik Općine Derventa **Vinko Begić** u početku bio za cjelovitu BiH, ali se poslije distancirao. HVO u Bosanskoj Posavini je konstituiran

u podrumu Skupštine općine Slavonski Brod, 11. svibnja 1992., od strane tadašnjeg pomoćnika ministra unutarnjih poslova Republike Hrvatske **Perice Jurića**, čime je suspendirana legalna i legitimna vlast u Bosanskoj Posavini koja je bila lojalna Sarajevu, a prema Zagrebu prijateljska. To je bilo institucionaliziranje separatističke, odnosno, secesionističke politike u Posavini.

■ U knjizi ste oštro kritizirali i generala Slobodana Praljka, za kojeg, također, tvrdite da je jedan od glavnih krivaca za pad Posavine. Što je Praljak konkretno radio u Posavini u ljeto 1992. godine?

Slobodan Praljak je bio pomoćnik ministra obrane Gojka Šuška za informativno-propagandnu djelatnost i na teren je dolazio kako bi se realizirala politička odluka iz Zagreba da se Srbima pusti koridor kroz Posavinu. Zapovjednik jedne brigade je, hvaleći Praljka, opisivao kako je on jedini dolazio u Novo Selo i koordinirao postrojbama na terenu, a njemu samom čak rekao da postoji opasnost da će ga četnici opkoliti, i da bi mu bilo pametnije da se povuče. To je par exelans primjer dvostruke linije zapovjedanja, jer Slobodan Praljak nije smio doći u Bosanski Brod a da se nije najavio zapovjedniku bojišta **Vinku Štefaneku**, niti je smio otići na bojište bez pratnje pomoćnika zapovjednika. Pored toga, Slobodan Praljak nije imao čak ni pravo komunicirati s vojskom i zapovjednicima o borbenim pitanjima, mogao ih je pitati kakvog su zdravlja, dati im kutiju cigareta, a ne raspravljati o vojnim operacijama. To je isto, posljednjih nekoliko tjedana boravka u Bosanskom Brodu, radio i drugi Šuškov pomoćnik Ivan Čermak koji je s jedne strane odlučivao koliko će kome dati granata, a s druge strane držao otvorenu telefonsku liniju s Banjom Lukom, što mi je potvrdio general Petar Stipetić. ■